

A photograph of three teenagers outdoors. A girl in the center, wearing a dark blue t-shirt with 'ASPEN SPRING U.S.A.' and light blue jeans, holds a smartphone. A boy on the left, in a light blue t-shirt, leans in to look at the screen. A boy on the right, in a yellow t-shirt, also looks on. They are standing in front of a grey brick wall with a yellow wall section on the left.

2023 - 2024

Jaarverslag Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten

Kwaliteit en capaciteit effectief in blijven zetten om iedereen bij de les te houden

In lijn met de afgelopen jaren is het aantal verzuimgevallen en vrijstellingen zowel landelijk als in onze regio opnieuw toegenomen. Bij ons gaat het om een stijging van 17% - zowel verzuimmeldingen als vrijstellingen. Dat is de opvallendste conclusie uit het jaarverslag van LVS dat voor u ligt.

Wat de onderliggende oorzaken hiervan ook zijn, duidelijk is dat deze trend niet zomaar is om te draaien. Om leerlingen in deze regio letterlijk op school en bij de les te houden, worden steeds weer inspanningen gevraagd van alle organisaties en professionals die zich inzetten voor 'onze' leerlingen.

Om samen met hen en hun ouders resultaten te boeken, is het goed om over een heldere en actuele stand van zaken te beschikken. Daarom zijn op de pagina's hierachter zoals gebruikelijk de belangrijkste cijfers op een rij gezet. Naast de verplichte cijfers geeft het jaarverslag ook nu weer extra informatie die het veelzijdige werk van LVS belicht. En net als in vorige edities geven we met ervaringen van enkele medewerkers en relaties graag weer een kijkje in de keuken. Naast hun persoonlijke ervaringen stippen ze ontwikkelingen en observaties uit de praktijk aan. Verder zijn op verzoek van de gemeenten in deze publicatie infographics toegevoegd die de zaken per gemeente in één oogopslag duidelijk maken.

De cijfers over het opnieuw toegenomen aantal vrijstellingen lijken in die ene oogopslag te bevestigen dat nog steeds relatief veel leerlingen worstelen met hun mentale gezondheid. Ook verdere individualisering van onze maatschappij lijkt een rol te blijven spelen. Ontwikkelingen waar we als LVS weliswaar weinig invloed op hebben. Maar waar we wel op inspelen door in te zetten op maatwerk en de focus op ondersteuning waar jongeren en hun ouders het meeste baat bij hebben.

Achter de schermen worden voor de Doorstroompunten - de voormalige Regionaal Meld- en Coördinatiepunten Voortijdig Schoolverlaters (RMC's) - wetsvoorstellen voorbereid om de begeleiding van school naar duurzaam werk voor meer jongeren bereikbaar te maken. Om hen op die manier aan een baan en daarmee aan een kansrijke toekomst te helpen. Een toekomst met kansen om zich te ontplooien en tegelijkertijd hun vrienden positief te beïnvloeden.

'Digitaal bladerend' door dit jaarverslag blijkt samenwerking met alle ketenpartners, zoals scholen en hulpverlenende organisaties, een harde voorwaarde om verbeteringen door te kunnen voeren en negatieve trends om te buigen. En een harde voorwaarde om problemen aan te pakken, maar ook om problemen zo vroeg mogelijk te signaleren en te voorkomen dat deze onomkeerbaar worden. Want extra investeringen aan de voorkant voorkomen uiteindelijk steviger 'herstelwerk' en gemeenschappelijke financiële inzet aan de achterkant van het proces. Zo wees het Onderzoekcentrum Drechtsteden eerder al (in 'Voortijdig schoolverlaters – onderzoek naar oorzaken van uitval' -2021) op 'onder andere een zwakke positie op de arbeidsmarkt, (...) een groot risico op sociale uitsluiting, een slechtere gezondheid. (...) Nadelige effecten op maatschappelijk niveau zijn onder andere hogere kosten vanwege een groter beroep op sociale voorzieningen en meer criminaliteit.'

Om zulk herstelwerk te voorkomen, hebben we de afgelopen periode alle zeilen bijgezet. Onder meer met tijdelijke extra capaciteit. Toch weten we ook daarmee de toename van schoolverzuim en vrijstellingen met de daarbij behorende problematiek, maar ook de nodige werkdruk achter de schermen niet te voorkomen.

Momenteel wordt als bestuursopdracht onderzocht op welke wijze het toegenomen werk van LVS in brede zin effectief vorm kan krijgen. Natuurlijk kijken we daarbij uit naar een uitkomst die recht doet aan jongeren, ouders en alle professionals die zich voor hen inzetten.

Tot slot wil ik een stevig woord van dank uitspreken voor alle betrokkenen die zich ook het afgelopen jaar weer hebben ingezet om onze leerlingen met hart en ziel voor te bereiden op een toekomst met kansen op ontplooiing en ontwikkeling.

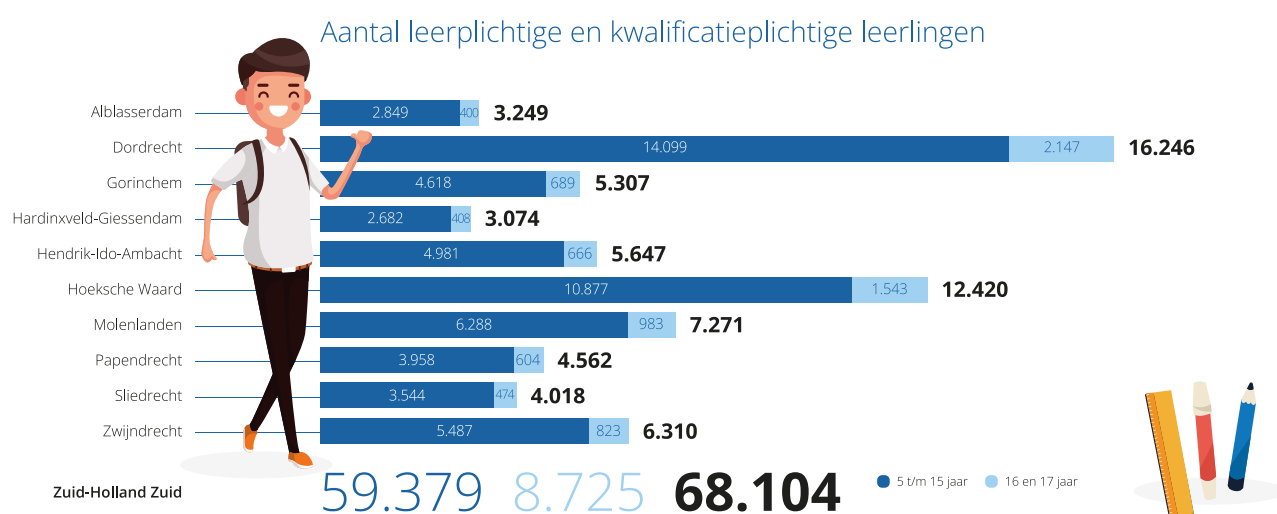
Steven van Die

Lid dagelijks bestuur Dienst Gezondheid & Jeugd,
portefeuillehouder onderwijs

LVS en toezicht op de Leerplichtwet en Doorstroompunt wetgeving

LVS houdt toezicht op naleving van de Leerplichtwet. We beschermen het recht op onderwijs voor alle kinderen in de regio Zuid-Holland Zuid. Daarmee zorgen we ervoor dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie behalen, zoals een diploma HAVO, VWO, MBO niveau 2 of hoger. Deze kwalificatie is het minimale onderwijsniveau dat nodig is om kans te maken op duurzaam geschoold werk in Nederland.

LVS werkt hierbij intensief samen met ouders, leerlingen en partnerorganisaties op het gebied van zorg, veiligheid, onderwijs en arbeid. Gezamenlijk vormen we een vangnet dat schoolverzuim en uitval zoveel mogelijk voorkomt. Wanneer dit niet lukt, ondersteunt en begeleidt LVS verzuimers en voortijdig schoolverlaters terug naar school, naar ander onderwijs, naar een baan, naar de juiste zorg of naar de meest passende plek in de samenleving.

Definitie leerplichtig: De Leerplichtwet geldt voor kinderen vanaf hun 5e tot hun 18e levensjaar. De leerplicht begint op de eerste schooldag van de maand volgend op die waarin een kind de leeftijd van 5 jaar bereikt. De volledige leerplicht eindigt aan het einde van het schooljaar waarin de jongere de leeftijd van 16 jaar bereikt.

Definitie kwalificatieplichtig: Jongeren tussen de 16 en de 18 jaar die geen startkwalificatie hebben, zijn kwalificatieplichtig. Een startkwalificatie is een MBO-2, Havo- of VWO-diploma.

LVS en de wet

LVS voert de Leerplichtwet en de Doorstroompuntfunctie Voortijdig Schoolverlaten uit voor tien gemeenten in de regio ZHZ.

Daarbij richten we ons op kinderen vanaf 5 jaar die naar school gaan. Vanaf de eerste dag van de maand na hun vijfde verjaardag hebben kinderen de plicht om naar school te gaan. Deze plicht duurt tot de dag dat ze een startkwalificatie hebben behaald, of tot de dag waarop ze 18 jaar worden. Vanaf dit moment tot de leeftijd van 27 jaar richt LVS zich op ondersteuning bij het behalen van een startkwalificatie.

Volgens de bepalingen van de Leerplichtwet houdt LVS een leerplichtadministratie bij met basisgegevens over alle leer-en kwalificatieplichtigen die wonen in de tien gemeenten. Scholen geven hiervoor op grond van de Leerplichtwet in- en uitschrijvingen en aan- en afwezigheid van leerlingen door aan het Register Onderwijsdeelnemers (ROD) van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Deze gegevens verstrekt DUO vervolgens aan LVS. Op deze manier weten we of kinderen en jongeren die in de regio ZHZ wonen zijn ingeschreven bij een school, of ze verzuimen en of ze een startkwalificatie hebben behaald.

Bescherming van leerrecht en ontwikkeling

LVS zet zich in voor het recht van kinderen op onderwijs en ontwikkeling. Want ieder kind verdient de kans om zich naar eigen vermogen voor te bereiden op een maatschappelijk onafhankelijke positie. Jongeren die met plezier naar school gaan en diploma's halen, vergroten hun kansen om zo'n positie te bereiken.

Een belangrijke voorwaarde om zich te ontwikkelen en te leren is dat jongeren zich comfortabel voelen en 'lekker in hun vel zitten'. Steeds vaker blijkt echter dat problemen op het gebied van mentale gezondheid een negatieve invloed hebben op hun ontwikkeling.

Hier ligt een opgave om bij zaken als schoolverzuim, schooluitval en andere problematiek signalen vroegtijdig op te vangen en in actie om te zetten. Als LVS zijn we hierbij een belangrijke schakel, vooral als het gaat om ontwikkelingskansen voor jongeren, preventie, vroege signalering van problematiek en dergelijke. Daarom blijven we in gesprekken met onze partners, zoals scholen en hulpverlenende organisaties, het belang benadrukken van tijdige melding van en aandacht voor signalen.

LEERPLICHT/LEERRECHT

LVS helpt kinderen, jongeren en hun ouders als naar school gaan even niet lukt...

LVS kan adviseren en ondersteunen bij schoolverzuim en -uitval. Daarbij stellen we problemen van leerlingen en passende oplossingen centraal en kiezen we voor een integrale aanpak. Ouders, jongeren en professionals kunnen voor informatie en advies over leerrecht, extra verlof, vrijstellingen, schoolverzuim en kwalificatieplicht bij LVS terecht.

Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS)

Aanhoudend schoolverzuim kan een serieuze bedreiging zijn voor de ontwikkeling van kinderen. Juist daarom is door samenwerking van de ketenpartners Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming, Halt, Ingrado en de VNG een gezamenlijke visie ontwikkeld op de aanpak van schoolverzuim. In deze visie staat niet de strafrechtelijke kant centraal, maar wordt het accent stevig gelegd op preventie en vrijwillige (jeugd)hulp.

De aanpak is vastgelegd in de Methodische Aanpak Schoolverzuim. LVS werkt uiteraard ook volgens deze methodiek. Uitgangspunt is een aanpak die licht is waar mogelijk en zwaarder waar nodig. Het doel is altijd hetzelfde: leerlingen die geheel of gedeeltelijk terugkeren naar school. Volgens een duidelijk stappenplan, via één van de vier routes: vrijwillige jeugdhulp, Halt-straf, dwang in civielrechtelijk of dwang in strafrechtelijk kader.

(Vrijwillige) jeugdhulp

Wanneer leerlingen te maken hebben met persoonlijke problemen of problemen in de gezinssituatie kan de consulent de (reeds aanwezige) hulpverlening of begeleiding inschakelen.

Halt

Bij herhaald (licht) verzuim kunnen jongeren van 12 jaar en ouder worden verwezen naar Halt. Halt biedt een buitenstrafrechtelijke aanpak gericht op het voorkomen van schoolverzuim. Samen met de jongere, ouders, leerplicht en de school kijkt Halt naar wat een jongere nodig heeft om weer naar school te gaan. Als al andere hulpverlening is ingeschakeld, wordt deze hier ook bij betrokken.

Relatief verzuim

Dwang in strafrechtelijk kader

Wanneer ouders niet voldoende doen om verzuim te stoppen, zijn zij wettelijk strafbaar. Dit geldt ook voor leerlingen van twaalf jaar en ouder. Bij zwaarder verzuim kan proces-verbaal worden opgemaakt tegen ouders en de jongere (als deze 12 jaar of ouder is). Het Openbaar Ministerie en de rechtbank kunnen onder meer geldboetes, begeleiding van de jeugdreclassering of een leer-/werkstraf opleggen. Ook is het in sommige gevallen (bij 16- en 17-jarigen) mogelijk dat na melding van LVS door de Sociale Verzekeringsbank de kinderbijslag wordt stopgezet.

Dwang in civiel kader

Wanneer er zorgen zijn over de situatie waarin leerlingen opgroeien of bij een ernstige ontwikkelingsbedreiging kan een melding worden gedaan bij de beschermingstafel jeugd. Hier kan onder meer worden besloten civiel onderzoek te laten uitvoeren door de Raad voor de Kinderbescherming.

Van relatief verzuim is sprake als een leer- of kwalificatieplichtige leerling die is ingeschreven op een school zonder geldige reden niet op school aanwezig is. Dit kan worden onderverdeeld in:

- Ongeoorloofd verzuim 16 uur in 4 weken (waaronder spijbelen). De school is verplicht om dit verzuim te melden
- Ongeoorloofd overig verzuim.
 - Minder dan 16 uur in 4 weken, als er bijvoorbeeld sprake is van achterliggende problematiek of recidive
 - Veelvuldig te laat komen
- Luxe verzuim, bijvoorbeeld als ouders hun kinderen buiten de schoolvakanties om meenemen op vakantie.

Bij alle verzuimmeldingen stelt de consulent LVS volgens de MAS methodiek een onderzoek in. In de eerste fase wordt de vorm van verzuim onderzocht. Ook gaat de consulent na welke informatie de school al heeft over de betrokken leerling en eventueel het gezin. Op basis daarvan kunnen verschillende vervolgstappen worden gezet. Zoals een gesprek met ouders en (vanaf 12 jaar) de leerling zelf. Als al hulpverlening bij de leerling is betrokken, wordt ook deze benaderd om gezamenlijk de oorzaak van het verzuim te achterhalen. Leerling, ouders, school, LVS en andere partners zoeken vervolgens gezamenlijk een oplossing om het verzuim te stoppen.

Consulent leerplicht Marieke den Besten vertelt in het onderstaande interview meer over de MAS - en over andere ervaringen.

Binding met jongeren en partnerorganisaties plus kortere wachttijden komen leerlingen ten goede

Marieke den Besten haalt als consulent leerplicht veel voldoening uit de contacten met leerlingen, collega's, ketenpartners en uit de resultaten die zij gezamenlijk boeken. Maar ze heeft ook oog voor verbeteringen die leerlingen ten goede kunnen komen.

Haar ervaringen belicht ze hieronder.

'Vóór deze functie was ik onder meer werkzaam in zorgbemiddeling en de gehandicaptenzorg', vertelt Marieke. 'Ik bekeek met name waar mensen tussen de 0 en 100 jaar behoefte aan hadden, vooral op het gebied van wonen, zorg en dagbesteding. Centraal daarin stond meer duidelijkheid te krijgen over de specifieke behoefte. Als consulent leerplicht werk ik nu vooral met jongeren die de nodige moeilijke ervaringen en 'bagage' in hun rugzak met zich meedragen.'

Doorvragen

'Om te achterhalen waarom ze op school uitvallen of dreigen uit te vallen helpt het dat ik door mijn zorgachtergrond gewend ben om door te vragen. Bijna altijd is er echt wel iets aan de hand. Denk aan adhd, autisme, hoogbegaafdheid of een vervelende thuissituatie, bijvoorbeeld met ouders met mentale problemen.'

Petten

Als consulent kun je twee petten dragen, stelt Marieke: eentje met het accent op sancties en een met het accent op ondersteuning. 'Ik leg de nadruk niet op de wet en op mogelijke sancties, maar ik maak wél duidelijk dat verzuim tegen je werkt. Hoewel de gesprekken bij sommigen het ene oor in en het andere uit gaan, probeer ik steeds weer verbinding te zoeken.

Om hun motivatie te vinden en te stimuleren om zelf het initiatief te nemen. Dat doe ik ook door te laten merken dat er een lijntje tussen ons is, met regelmatige contacten. Leerlingen laten wel merken dat lijntje en die contacten te waarderen en nodig te hebben. Als stok achter de deur om naar school te blijven gaan.'

Lik op stuk

Zijn problemen ernstiger van aard, bijvoorbeeld bij vechtscheidingen met een flinke impact, dan zoekt Marieke passende ondersteuning: 'Daarbij is het fijn dat we met het Samenwerkingsverband in Gorinchem in hetzelfde gebouw gevestigd zijn. Als je iemand nodig hebt loop je even langs. Maar ook de contacten met het jeugdpreventieteam en andere ketenpartners zijn goed, daar ben ik best trots op. Het is hartstikke leuk om een spin in dat web te zijn. Om eraan bij te dragen dat het beeld van de jongeren zo compleet en duidelijk mogelijk is, zodat we aan de meest passende ondersteuning en oplossingen kunnen werken. Je merkt in de praktijk dat we het meeste bereiken als we er vroeg bij zijn. Daarvoor moet je binding en verbinding met jongeren, scholen en partners hebben. Om dat te bevorderen en zo laagdrempelig mogelijk te zijn, ga ik bij de basisscholen en - bijna wekelijks - bij de middelbare scholen langs. Daar ga ik ook in gesprek met leerlingen. Ik merk echt dat dat vruchten afwerpt.

MARIEKE DEN BESTEN, CONSULENT LEERPlicht

Wèl lopen we gezamenlijk aan tegen lange wachtlijsten, onder meer voor ambulante hulp en onderzoeken. En gemiddeld duurt het een jaar voordat een zaak na ons proces-verbaal voor de rechter komt. Dat is nadelig voor leerlingen en helpt niet als je lik op stuk beleid wilt voeren.'

Voldoening

Zo duurde het bij een van 'haar' jongeren een jaar en acht maanden voordat zijn zaak voor kwam. Toch gaven vasthoudendheid en maatwerk uiteindelijk een positieve doorslag. Marieke: 'Deze jongen zat behoorlijk aan de grond, maar we lieten niet los. Daardoor wist hij in die periode zijn diploma MBO 1 te halen. Volgens de wet moest hij naast vier werkdagen één dag per week naar school. Dat laatste bleek heel lastig voor hem. Omdat hij heel loyaal is naar zijn werkgever en deze echt in hem

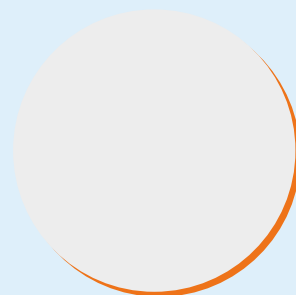
wil investeren, stelde ik voor om tijdens vijf werkdagen bij zijn baas elke dag een uur aan school te besteden.' En dat werkte.

Iedereen blij

In situaties als deze betaalt het zich uit dat leerplichtambtenaren volgens de Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS) in een schakelrol in terug- of toeleiding naar een passend onderwijsprogramma ruimte krijgen om maatwerk te leveren. Marieke: 'Het uitgangspunt 'pas toe of leg uit' geeft ruimte om te motiveren waarom je een afwijkende aanpak kiest. In dit geval leidde dat ertoe dat hij zijn diploma haalde, een goede baan en toekomstperspectief heeft. Ons doel is bereikt. Als consulent haal je heel veel voldoening uit zulke zaken: iedereen blij.'

Marieke den Besten
Consulent Leerplicht

*'Als consulent haal je heel veel
voldoening uit mooie resultaten.'*

Constance druk op werkzaamheden vanwege doorlopende stijging

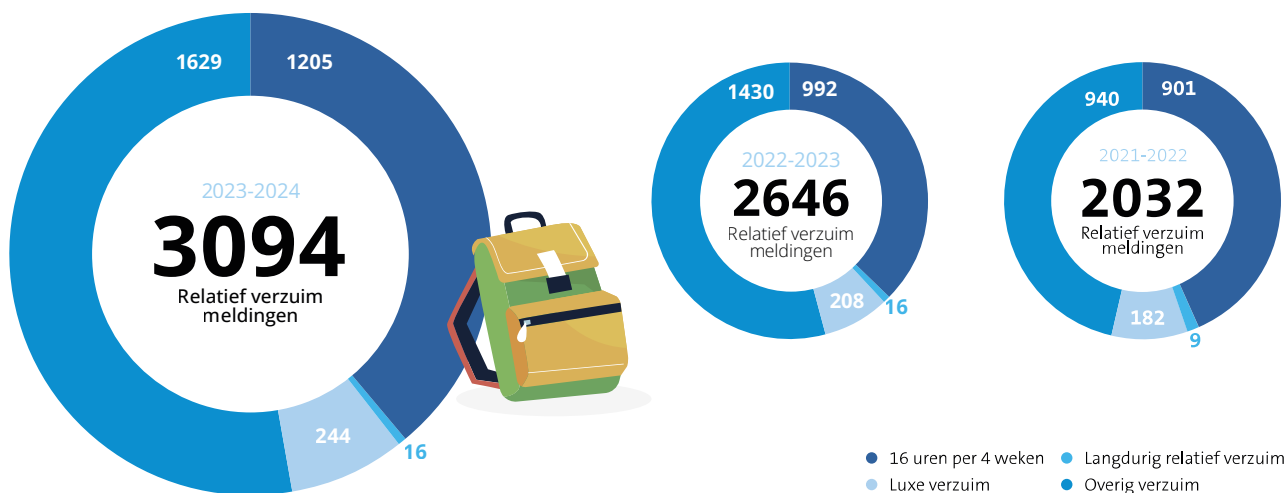
Na de enorme toename van verzuimmeldingen in het schooljaar 2022-2023 is het aantal meldingen in het schooljaar 2023-2024 wederom gestegen. In het schooljaar 2023-2024 ontving LVS 3094 meldingen van verzuim: ten opzichte van het schooljaar 2022-2023 een stijging van 17%.

Het gaat dan om alle vormen van relatief verzuim 16 uur in 4 weken, overig verzuim en luxe verzuim. Al deze verzuimsoorten zijn het afgelopen schooljaar weer gestegen

Bij de aanpak van verzuim staan het bevorderen van aanwezigheid en de daarbij behorende registratie centraal. Hierbij maken we gebruik van de handreiking van Ingrado, waarbij aanwezigheidsbeleid onder meer wordt bevorderd door overeenstemming tussen de betrokkenen.

Het is fijn dat we ook afgelopen schooljaar de beschikking hadden over extra financiële middelen en dat dat ook voor volgend jaar is vastgelegd. Hierdoor leken we wat 'lucht' te krijgen, maar de praktijk bleek toch weerbarstiger te zijn dan we hadden verwacht. Afgelopen schooljaar was er namelijk weer een behoorlijke stijging van verzuimmeldingen en vrijstellingen. Doorlooptijden en kwaliteit kwamen hierdoor opnieuw onder druk te staan. Mede omdat de complexiteit van de zaken is toegenomen. Bij elkaar leverde dat weer een enorme werkdruk op bij administratief medewerkers en LVS-consulenten.

Scholen en andere samenwerkingspartners rekenen op LVS, zeker ook op een aanpak die 'aan de voorkant zit'. Jammer genoeg kunnen we gelet op bovenstaande niet altijd aan verzoeken en verwachtingen voldoen.

Volgens de bepalingen van de Leerplichtwet houdt LVS een leerplichtadministratie bij met basisgegevens over alle leer- en kwalificatieplichtigen die wonen in de tien gemeenten. Sinds afgelopen schooljaar wordt in het jaarverslag bij de cijfers van relatief verzuim ook het 'overig verzuim' meegenomen. Dit geeft een beter beeld van alle relatief verzuimmeldingen.

Dit jaar zijn ook de cijfers van de 10 afzonderlijke gemeenten verwerkt in een infographic. Deze vindt u [hier](#).

Het leerlingaantal is in het schooljaar 2023-2024 met 173 gedaald naar 68104. Dit is een daling van 0,25% ten opzichte van het schooljaar ervoor.

De meldingen van relatief verzuim laten zien dat scholen weer meer hebben gemeld dan het voorgaande schooljaar (+17%). Dat geldt voor alle vormen van verzuim.

Veelgenoemde oorzaken van schoolverzuim en -uitval zijn mentale problematiek, complexe thuissituaties, wachtlijsten in de zorg en het gespecialiseerd onderwijs, in het onderwijs aan nieuwkomers en verkeerde studiekeuzes. Schooluitval ontstaat ook doordat te laat wordt opgemerkt dat jongeren regelmatig niet op school zijn en problemen hebben waardoor deze escaleren en het steeds lastiger wordt ze op te lossen.

Ook zien we de 'wetteloosheid' verder toenemen. Dit uit zich onder andere in de stijging van de meldingen luxe verzuim (+17%). Waar bijvoorbeeld ouders voorheen een dag voor de vakantie hun kind lieten verzuimen, zien we nu dat dit meerdere dagen gebeurt, soms zelfs oplopend tot een week. Ook gaan gezinnen tussen vakantieweken door op vakantie, met bijbehorend verzuim.

Absoluut verzuim

Absoluut verzuim betekent dat jongeren niet zijn ingeschreven op een school. Het kan gaan om jongeren die in de regio zijn komen wonen (waar onder nieuwkomers, vluchtelingen etc.) maar bijvoorbeeld ook om verhuisgevallen binnen de regio.

In sommige gevallen blijkt het om foutieve administratie op school te gaan of zijn jongeren toch wel op een school aangemeld. Is dat niet het geval dan informeert en adviseert de consulent LVS de ouders bij het zoeken naar een nieuwe school. Daarbij kan hulp ingeschakeld worden van partnerorganisaties, zoals het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs.

In bijna alle gevallen van absoluut verzuim is er een schoolinschrijving of volgt er een schoolinschrijving. In enkele gevallen weigeren ouders/verzorgers hun kind in te schrijven. In die gevallen kan LVS handhavend optreden.

Vorig jaar schreven we in het jaarverslag over de problematiek rond Oekraïense jongeren, andere nieuwkomers en jongeren die de internationale schakelklassen bezoeken. Voor deze leerlingen heeft LVS een vaste consulent in dienst. Hieronder vertelt Cinnamon Adrianus over haar werkzaamheden op dit vlak (en meer).

2023-2024

550 behandelde zaken

135 zaken waar vervolgonderzoek noodzakelijk was

2022-2023

510 behandelde zaken

111 zaken waar vervolgonderzoek noodzakelijk was

2021-2022

256 behandelde zaken

46 zaken waar vervolgonderzoek noodzakelijk was

We zien ook weer een toename van het absoluut verzuim ten opzichte van vorig schooljaar, met 8% tot een totaal van 550 zaken. Bij 135 zaken bleek dat vervolgonderzoek door de LVS consulent nodig was. De toename wordt onder andere veroorzaakt door 'nieuwkomers', Oekraïense vluchtelingen en verhuisgevallen. Vaak zien we dat voor deze groepen niet altijd direct passend onderwijs mogelijk is. Samen met diverse partners zoals samenwerkingsverbanden en scholen wordt in veel gevallen toch op relatief korte termijn een passende onderwijsplek gevonden.

'Ik doe alles wat in mijn vermogen ligt om bij te dragen aan kansen voor leerlingen'

'Mijn motivatie is om leerlingen met passende ondersteuning en respect te helpen om hun plek te vinden in de samenleving. Liefst met een sterk kwalificatie en door recht te doen aan hun kwaliteiten, zodat ze zich echt op hún manier kunnen ontwikkelen.' Consulent leerplicht Cinnamon Adrianus vertelt hoe dat in de praktijk in z'n werk gaat.

'In mijn eerdere baan bij het Centrum Werk en Inkomen – het voormalig UWV - trof ik jongeren die net achttien waren geworden en voor een uitkering kwamen, terwijl ik ze liever naar school zag teruggaan om een startkwalificatie te behalen. Het leek me mooi om hen daarbij te helpen en bij LVS kan ik mij daarvoor inzetten. Inmiddels ben ik ruim achttien jaar leerplichtambtenaar en die rol past goed bij me.'

Divers

'De werkzaamheden zijn heel divers, geen dag is hetzelfde. Ook de jongeren zelf zijn heel divers. Van een leerling die na een ruzie met zijn moeder spijbelt en daar spijt van krijgt tot leerlingen die thuis in schrijnende omstandigheden leven en met meerdere problemen te maken hebben. Soms kun je in zulke omstandigheden amper van ze verwachten dat ze in staat zijn naar school te gaan. Het is sowieso een zeldzaamheid dat verzuim alleen te maken heeft met gemakzucht. Er spelen vrijwel altijd serieuze problemen.'

Schakelen

'Bij verzuim nodig ik leerlingen snel uit voor een gesprek. Door te praten en nog eens te praten probeer ik hen te motiveren en te bekijken of we eventueel passende hulp kunnen inschakelen. Daarvoor hebben we korte lijnen met onder meer het sociaal wijkteam, het jeugdteam, jeugdverpleegkundigen, de jeugddarts, zorg- en verzuimcoördinatoren en Halt.

Die samenwerking loopt heel goed, we hebben dezelfde ideeën en belangen. Dat maakt het mogelijk om snel door te schakelen.'

Cultuur

Ook de Internationale SchakelKlassen (ISK's) vallen onder het takenpakket van Cinnamon. Daar spelen regelmatig cultuurverschillen een rol bij verzuim: 'Zoals schaamte of wantrouwen. Maar ook onbekendheid met de leerplichtwet. Ik infomeer hen dan ook over de wet, maar geef ook vertrouwen. Vaak helpt dat al. Daarnaast maak ik duidelijk dat verzuim consequenties kan hebben. Zoals een taakstraf, maar dat zie ik echt als een laatste redmiddel. Omdat ik bij elke ISK vaak een dagdeel in de aula aanwezig ben, weten leerlingen wie ik ben, waar we als Leerplicht voor staan en wat we van hen verwachten. In de samenwerking met de scholen is mijn nabijheid handig om onderling even te overleggen en te sparren.'

Trots

Daarmee boeken Cinnamon en haar collega's zichtbare successen: 'Waar ik bijvoorbeeld trots op ben? In één van de ISK's hadden we een gesprek met een spijbelende leerlinge. Haar moeder kon daar niet bij aanwezig zijn. Eenmaal om de tafel bleek dat ze haar zusje naar school moest brengen, aan het einde van de dag van school haalde en ook andere taken van haar werkende moeder overnam.

CINNAMON ADRIANUS, CONSULENT LEERPlicht

Daar kwamen schaamte en boosheid bij kijken. Omdat de drempel om terug te gaan naar school best hoog was geworden, is zij de eerste dagen opgevangen door de mentor en zorgcoördinator. Maar al snel was dat niet meer nodig. Door haar vertrouwen en ruimte te geven, was uiteindelijk een klein zetje voldoende. Nu gaat het goed met haar.'

Online les

Lastiger kan dat zijn bij leerlingen die hun land zijn ontvlucht. Cinnamon: 'Zij hebben vaak veel ellende meegemaakt. Ze kunnen niet altijd contact krijgen met hun ouders in hun thuisland en zitten er soms helemaal doorheen. Ze hebben slapeloze nachten en trauma's. Oekraïense leerlingen volgen soms ook online lessen op hun oude school thuis.

Zij vragen zich weleens af waarom ze hier een opleiding zouden volgen als ze toch van plan zijn om terug te gaan. Door er bovenop te zitten, krijg ik ze gelukkig toch vaak naar school.'

Zichtbaar

'De komende periode wil ik graag op deze manier verder werken, om met alles wat in mijn vermogen ligt verzuim zoveel mogelijk terug te dringen. Daarbij hoop ik meer aandacht te besteden aan voorlichting op scholen om nóg zichtbaarder te zijn. Ik wil uitdragen hoe belangrijk het is om naar school te gaan en het te laten weten als je problemen hebt. Zodat we samen kunnen zoeken naar passende oplossingen om een fijne plek in onze samenleving te vinden.'

Cinnamon Adrianus Consulent Leerplicht

'Met passende ondersteuning en respect leerlingen helpen om hun plek te vinden.'

Vrijstellingen (en vervangende leerplicht)

De Leerplichtwet kent enkele gronden voor vrijstelling van de verplichting tot schoolinschrijving, dit geldt wanneer:

- een leerling vanwege lichamelijke of psychische oorzaken niet geschikt is om op een school te worden toegelaten (artikel 5 onder a)
- ouders bezwaar hebben tegen de richting van het onderwijs (artikel 5 onder b)
- een leerling onderwijs volgt op een school buiten Nederland (artikel 5 onder c)
- een kwalificatieplichtige jongere op een andere manier voldoende onderwijs volgt (artikel 15)
- een leerling vanwege gewichtige omstandigheden verhinderd is de school te bezoeken (bijvoorbeeld bij overlijden van een naast familielid; artikel 11 onder g).

Daarnaast kent de Leerplichtwet (volgens artikel 3a en 3b) vervangende leerplicht voor jongeren vanaf 14 jaar die vanwege zeer bijzondere omstandigheden geen volledig dagonderwijs op een school volgen. Zij kunnen naast algemeen vormend en op een beroep gericht onderwijs praktijktijd krijgen naast en in samenhang met het onderwijs. Ook kunnen leerlingen in bijzondere situaties in het laatste jaar van de leerplicht toestemming krijgen onderwijs te volgens aan een MBO-instelling. Hiervoor moet een plan van aanpak worden opgesteld waarin onderwijs- en vormingsdoelen zijn opgenomen.

5 onder a

Vrijstellingen van inschrijving op lichamelijke en/of psychische gronden

Ondanks alle inspanningen is een passende onderwijsplek soms moeilijk te vinden. Dan zijn samenwerkingsverbanden passend onderwijs en eventueel zorgpartners aan zet om in samenspraak met ouders en vanaf 12 jaar kinderen een onderwijsplek te vinden. LVS heeft in die gevallen vaak een functie als verbinder, regisseur en soms als bewaker van resultaat.

Soms is onderwijs (tijdelijk) echt niet mogelijk. LVS kan dan na sociaal-medisch advies te hebben ingewonnen een vrijstelling verlenen voor de duur van een jaar.

Op 1 januari 2023 is LVS in samenwerking met scholen en samenwerkingsverbanden gestart met een nieuwe, aangepaste werkwijze met betrekking tot deze vrijstelling. Ook in het schooljaar 2023-2024 is op deze manier gewerkt. Als ouders een beroep op deze vrijstelling doen wordt aan hen altijd voorgesteld om het Samenwerkingsverband passend onderwijs te betrekken. Dit om te kijken of er toch onderwijsmogelijkheden zijn. Als het kind al op een school zit, wordt ook altijd de school betrokken. Daar is immers al vaak van alles ingezet om het kind aan het onderwijs te laten deelnemen.

5 onder b

Deze vrijstelling is van toepassing als ouders vanwege hun levens- of geloofsovertuiging bezwaren hebben tegen de richting van de scholen in de (directe) omgeving.

De praktische werkwijze bij artikel 5 onder b ziet er als volgt uit:

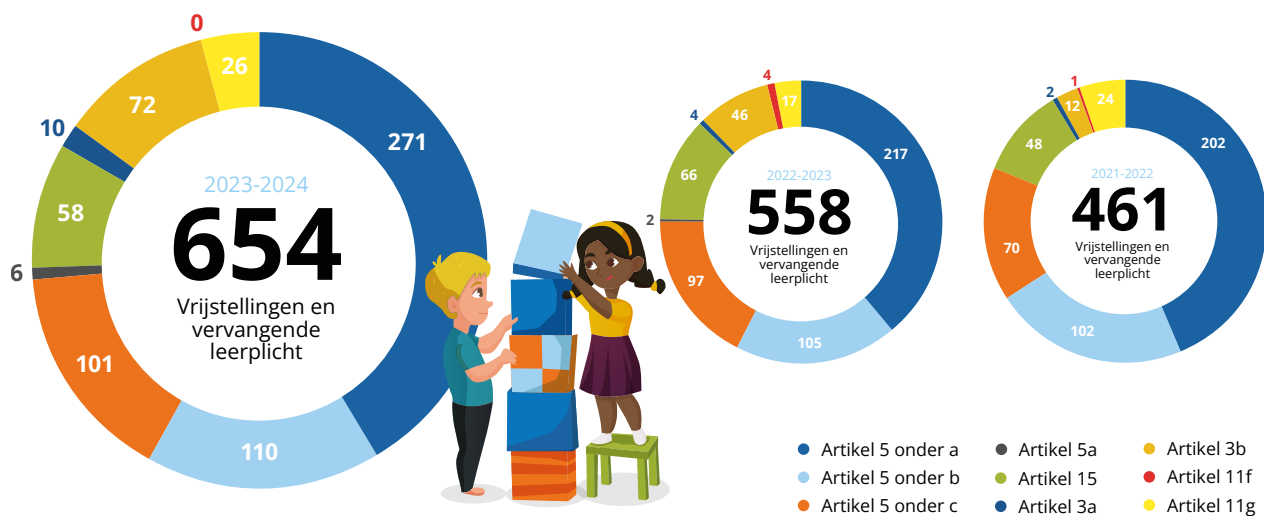
- Ouders die een beroep op deze vrijstelling doen kunnen op de website van LVS lezen waaraan dit beroep moet voldoen om in behandeling genomen te worden.
- Ouders die voor het eerst een beroep op vrijstelling doen worden na het toekennen van het beroep uitgenodigd voor een gesprek.
- De insteek van het gesprek is in eerste instantie kennismaking, tonen van belangstelling voor de gedachtewereld van de ouders en de plannen van de ouders rondom het thuisonderwijs. Nadat ouders hiervoor voldoende ruimte hebben gekregen, benoemt de consulent LVS de effecten van (het ontbreken van) schoolgang.

3b, vervangende leerplicht laatste schooljaar van de leerplicht

In bijzondere situaties in het laatste jaar van de leerplicht kunnen leerlingen toestemming krijgen onderwijs te volgen aan een MBO-instelling. Hiervoor moet een plan van aanpak worden opgesteld waarin onderwijs- en vormingsdoelen zijn opgenomen. We zien de hoeveelheid van deze vervangende

leerplicht toenemen, waarbij blijkt dat het MBO niet altijd de meest passende oplossing is voor deze leerlingen. LVS heeft daar samen met het onderwijs op ingezet en een aangescherpte werkwijze ontwikkeld. Hierdoor krijgen jongeren zo veel mogelijk een passender vervolg aan hun schoolcarrière.

Hieronder gaat Ramon Sital in op deze oplossing.

5 onder a: Het totale aantal behandelde vrijstellingen is gestegen naar 271 (+25%). Het aantal toegekende vrijstellingen is gestegen naar 252 (+32%). Dit ondanks de extra inzet van scholen, samenwerkingsverbanden en LVS-consulenten. De stijging lijkt vooral te zitten in de toegenomen mentale kwetsbaarheid van jongeren (depressies en angsten).

5 onder b: Het totale aantal behandelde vrijstellingen is licht gestegen naar 110 (+5%). Het aantal toegekende vrijstellingen is gestegen naar 105 (+35%). Het is niet duidelijk wat de oorzaak is van deze stijging. Ouders lijken steeds vaker bedenkingen te hebben tegen de richting van het onderwijs op basis van hun geloofs- of levensovertuiging.

5 onder c: Het totale aantal behandelde vrijstellingen is gestegen naar 101 (+4%). Het aantal toegekende vrijstellingen is gestegen naar 90 (+8%). Het betekent dat meer kinderen onderwijs volgen in het buitenland. Het is onduidelijk wat deze stijging veroorzaakt.

15: Het totale aantal behandelde vrijstellingen is gedaald naar 58 (-12%). Het aantal toegekende vrijstellingen is gedaald naar 43 (-12%). Het gaat hierbij om kwalificatieplichtige jongeren (16-17 jaar) die vanwege bijzondere omstandigheden op andere manieren onderwijs volgen. Deze jongeren werken bijvoorbeeld of worden intern opgeleid aan de hand van een plan van aanpak.

3b: Het totale aantal behandelde zaken van vervangende leerplicht is flink gestegen: naar 72 (+57%). Het aantal toegekende zaken van vervangende leerplicht is gestegen van 36 naar 54 (+50%). Het gaat dan om jongeren die vervroegd toegelaten worden tot het MBO. Het MBO is op dat moment passender voor de jongere dan een VMBO. We zien een behoorlijke toename van de vervangende leerplicht 3b. Steeds meer jongeren worden van het VO vroegtijdig naar het MBO doorgeplaatst. Dit blijkt niet altijd de meest passende oplossing voor jongeren. Daarom was dit aanleiding voor LVS om samen met het MBO-onderwijs te kijken naar een werkwijze die recht doet aan de mogelijkheden van de jongere. Een onderbouwd plan van aanpak maakt deel uit van deze werkwijze.

‘We doen onze uiterste best om te voorkomen dat jongeren tussen wal en schip raken’

Een opvallende trend in de leerplichtcijfers is de stijging van het aantal ‘vrijstellingen vervangende leerplicht in het laatste schooljaar’. Deze vrijstelling heeft betrekking op leerlingen van het voortgezet onderwijs die vanwege bijzondere omstandigheden onder voorwaarden vervroegd worden toegelaten tot het MBO. Consulent leerplicht en contactpersoon voor Entree Ramon Sital ziet deze ontwikkeling van nabij. Hij schetst de context en de aanscherping waarmee deze overstap strakker wordt geregeld en verbeterd.

‘Mijn passie ligt bij jongeren en hun ouders. Het is de reden dat ik sinds 2003 consulent leerplicht ben en het is nog steeds een enorm boeiende baan. Daarnaast is het onderwijs een interessante en dynamische wereld waarin geen dag hetzelfde is. Vooral door de contacten met leerlingen, ouders, scholen en uiteenlopende organisaties.’

Sterk staan

‘Onderwijs is niet alleen belangrijk om een diploma te halen, maar vooral om jezelf te ontwikkelen naar een zelfstandig bestaan. Een bestaan waarin je zelf nadenkt, een inkomen verdient en iets kunt betekenen voor onze maatschappij. Als jongeren daarin vastlopen, is het fijn om iets te betekenen en perspectief te bieden. Bijvoorbeeld door samen te zoeken naar de juiste voorzieningen om hen verder te helpen.’

Volwaardige beroepskrachten

‘Tot onze verrassing en verbazing zie ik als contactpersoon voor Entree bij het Da Vinci College samen met de zorgcoördinatoren het aantal beroepen op vrijstellingen volgens 3b - vervangende leerplicht laatste schooljaar – stijgen. Van 12 in schooljaar

2021/2022 naar 46 in 2022/2023 naar 72 het afgelopen schooljaar. Die trend zien we ook op landelijk niveau. Ik zou er vóór zijn om onderzoek te doen om te achterhalen waar deze stijging nou precies vandaan komt.’

‘In de praktijk, die achter deze cijfers zit, zie ik leerlingen met uiteenlopende problemen. Leerlingen met gedragsprobleem. Leerlingen met veelvuldig verzuim, die behoefte hebben aan extra ondersteuning. Sommige van deze leerlingen zijn ‘geen ‘schooljongeren’, maar jongeren die opbloeien als ze met hun handen bezig zijn, kunnen werken. Daar halen ze veel meer voldoening uit. Het is mooi om te zien dat zij via Entree de draad weten op te pakken en zich verder ontwikkelen bij werkgevers die hen gelegenheid geven zich op hun eigen manier te ontwikkelen tot volwaardige beroepskrachten.’

RAMON SITAL, CONSULENT LEERPlicht

Verbaasd en verrast

'We blijven dan ook onze uiterste best doen om te voorkomen dat deze jongeren tussen wal en schip raken. Dat doen we onder meer door verscherping van de samenwerking tussen de scholen van voortgezet onderwijs waar de leerlingen vandaan komen en de ontvangende MBO- instellingen. We hebben onze werkwijze tegen het licht gehouden en in gezamenlijkheid een nieuwe werkwijze opgesteld die recht op onderwijs van deze jongeren waarborgt.

Als consulent onderhoud ik de contacten met de jongeren, hun ouders en de scholen. Ouders kunnen online, via de site van LVSZHZ, een beroep doen op vrijstelling, artikel 3b van de Leerplichtwet. Voldoet dit aan de wettelijke voorwaarden, dan wordt het verzoek van ouders gegrond verklaard en kan formeel de uitschrijving van het Voortgezet onderwijs en inschrijving op het MBO instelling plaatsvinden. Op die manier begeleiden we de jongeren tijdens deze overstap en kunnen zij gericht verder werken aan hun ontwikkeling.'

Ramon Sital
Consulent Leerplicht

'Mijn passie ligt bij jongeren.'

Thuiszitten

Onderwijs is essentieel voor de ontwikkeling van kinderen en de beste garantie voor een kansrijke toekomst. Daarom willen we voorkomen dat leerlingen thuiszitten. De meeste leerlingen waarbij dit wel het geval is, hebben meerdere problemen tegelijk. Denk aan een lichamelijke handicap of psychiatrische problemen, zoals angsten, psychische problematiek, autisme of gedragsproblemen. Daarnaast hebben deze leerlingen vaak problemen thuis, zoals het ontbreken van structuur, armoede, schulden, gebroken gezinnen en vechtscheidingen en blijkt de overgang van de ene naar de andere 'schoolsoort' het risico op thuiszitten te vergroten.

Onder 'thuiszitter' verstaan we een leer- of kwalificatieplichtige leerling (5-18 jaar), die:

- al dan niet is ingeschreven op een school
- vier weken of langer niet naar school gaat
- geen vrijstelling volgens de Leerplichtwet heeft
- niet ziek is of
- wel ziek is, maar conform plan van aanpak in staat is om (gedeeltelijk) naar school te gaan.

Als LVS zijn we ons ervan bewust dat de bij ons bekende ongeoorloofde thuiszitters maar een klein deel vormen van alle jongeren die langdurig thuiszitten. Bij 'geoorloofde' thuiszitters gaat het om jongeren die bijvoorbeeld langdurig ziek zijn of wachten op een behandel- of onderwijsplek. Zij zijn vaak niet (voldoende) in beeld. Het komt ook voor dat de samenwerkingsverbanden niet weten om welke leerlingen het gaat. Binnen de regio zetten de samenwerkingsverbanden passend onderwijs op

verschillende manieren al initiatieven in die effectief blijken te zijn om deze jongeren in beeld te brengen en te houden.

De inzet van LVS bij ongeoorloofde thuiszitters is hetzelfde als bij andere (kortere) vormen van schoolverzuim. LVS onderzoekt altijd de redenen van het verzuim. Daartoe behoort een gesprek met ouders en (vanaf 12 jaar) de leerling zelf. Op basis van het onderzoek wordt samen met ouders, leerling en samenwerkingspartners de beste oplossing bekeken om de leerling weer (deels) naar school te laten gaan. Samenwerking is ook hierbij van belang, omdat de problematiek vaak veelomvattend is. Zo nodig maakt LVS gebruik van haar handhavende mogelijkheden. Bij 'geoorloofd' thuiszitten heeft LVS een andere rol. Dit is meer een adviserende rol. Zowel voor ouders en jongere als voor de betrokken samenwerkingspartners.

De primaire taak om thuiszitten bij alle ketenpartners duidelijk onder de aandacht te houden, ligt bij de scholen. Zij kunnen vroegtijdig anticiperen op verzuim, contact opnemen met partners, gebruikmaken van hun expertise en gezamenlijk het protocol schoolziekteverzuim volgen. Belangrijk in dit proces is dat in alle gevallen onderwijs, en perspectief daarop, deel uitmaken van het hulpverleningstraject en onderwijs en zorg geen apart opererende trajecten zijn, maar integraal werken.

Hieronder licht Edith de Bruin van het Meldpunt Thuiszitters de context en werkwijze rond thuiszitters toe.

'Het vuurtje aan het branden krijgen om iets moois in gang te zetten'

Niet elke leerling doorloopt een vlekkeloze schoolcarrière. Voor een groep leerlingen is de weg vol obstakels en soms zelfs onbegaanbaar. Daardoor lopen zij kans om 'thuiszitter' te worden. Om dat te voorkomen, maakt het Meldpunt Thuiszitters en Vrijstellingen (van Samenwerkingsverband Drechtsteden Voortgezet Onderwijs) werk van terug- of toeleiding van leerlingen naar een passend onderwijsprogramma met perspectief. Coördinator van het Meldpunt Edith de Bruin vertelt hoe dat functioneert en waar haar passie voor deze vorm van ondersteuning vandaan komt.

'Van jongs af aan wilde ik juf worden. Later was ik ook werkzaam als intern begeleider en als ambulant begeleider, vervolgens kwam het Meldpunt op mijn pad', vertelt Edith. 'Het Meldpunt is opgezet om thuiszitters duidelijker in beeld te krijgen en om nieuwe thuiszitters te voorkomen. Inmiddels mag ik er voor het vierde jaar mijn bijdrage aan leveren. Mijn passie voor dit werk komt vooral door mijn zoon en mijn broer die niet het gangbare pad bewandelden. Onderwijs was voor hen niet de optimale manier om te kunnen leren en zich te ontwikkelen. En zo is er altijd een groep voor wie onderwijs niet de enige zaligmakende weg is.'

Knoop

'Als leerlingen bijvoorbeeld mentaal in de knoop raken, zich terugtrekken en faalervaringen opstapelen, wordt het steeds lastiger om naar school te gaan', vervolgt Edith. 'Zo raken ze steeds verder van huis. Dan is het vooral zaak om in contact te blijven en vertrouwen te geven. De leerplicht geeft in de basis geen keuze voor schoolgang. Maar als leerlingen eenmaal echt thuiszitten, proberen we de regie om in beweging te komen in de richting van onderwijs bij hen te leggen. Dwang helpt in sommige gevallen. Maar waar psychische nood speelt, werkt dat averechts. In zulke situaties kan het juist helpen om de druk er af te halen, bijvoorbeeld met een tijdelijke vrijstelling.'

Hoe moeilijk het voor ons ook is om op je handen te zitten, soms is het beter om de ruimte te geven om zich op hun eigen tempo en manier te ontwikkelen. Want hoe je karakter ook is of welke weg je ook bewandelt: ieders bijdrage aan onze samenleving wordt gewaardeerd.'

Rome

'Op de weg daar naartoe helpen wij door te zoeken naar een programma dat bij hen past. Dat kan terugkeer naar de oorspronkelijke of naar een andere school zijn. Andere mogelijkheden zijn bijvoorbeeld een MBO-opleiding, dagbesteding, digitaal onderwijs, een docent die thuis komt of onderwijs op onze locatie aan de Duindoornhof in Papendrecht. Allemaal vormen waarin het accent niet ligt op controle en de strafrechtelijke kant van verzuim, maar op ondersteuning. En waarbij we alle aandacht hebben voor de juiste timing om met gedoseerde prikkels stapjes te zetten. In de praktijk zie je vaak dat ze rond hun zestiende jaar vrienden diploma's zien halen en hun weg zien vinden. Dat motiveert om ook zelf die kant op te bewegen. Soms duren zulke processen jaren en leidt het tot de nodige frustraties bij de betrokkenen. Maar er leiden vele wegen naar Rome. Gelukkig kunnen wij kiezen uit verschillende van die wegen om het vuurtje aan het branden te krijgen en jongeren te helpen in beweging te komen.'

EDITH DE BRUIN, MELDPUNT THUISZITTERS

Rijbewijs en een baan

'Een succesverhaal? Een leerling hield de gordijnen dicht en sloot zich op in de badkamer. Een psychiater werd ingeschakeld. Zonder succes. De eerste contacten met hem liepen online via zijn moeder, terwijl hijzelf buiten beeld bleef. Maar op een gegeven moment kwam hij toch in beeld en konden we in gesprek. Na verloop van tijd deed hij een beroepentest. Hij heeft inmiddels niet alleen zijn rijbewijs gehaald, maar via de MatchMakers ook een baan gevonden!'

Flexibeler

'Met LVS onderhouden we korte lijnen en denken we gezamenlijk na over oplossingen', besluit Edith. 'Wat voor de ene leerling goed is, is dat niet altijd voor de andere. Ik denk dat we daar soms wat flexibeler en preventiever in te werk kunnen gaan. Dat kost capaciteit en geld, maar uiteindelijk bespaar je met investeringen aan de voorkant hogere kosten achteraf. Dat betekent in de praktijk: niet alleen pleisters plakken voor korte termijnoplossingen, maar zoeken naar preventieve, structurele en duurzame mogelijkheden om leerlingen zoveel mogelijk op school te houden en problemen op die plek op te lossen.'

Edith de Bruin Meldpunt Thuiszitters

'Soms is het beter om op je handen te zitten om jongeren de ruimte te geven die ze nodig hebben.'

2021-2022

46 thuiszitters

2022-2023

24 thuiszitters

2023-2024

↓ **11 thuiszitters**

Actueel (einde schooljaar 2022-2023)

27 aanvang schooljaar 2023-2024

25 nieuwe gevallen daarna

29 opgelost

12 18 jaar geworden of verhuisd

Aan het einde van het schooljaar 2023-2024 waren 11 jongeren geregistreerd als (ongeoorloofde) thuiszitter. Een jaar eerder waren dat er 24. Aan het begin van het schooljaar 2023-2024 waren er 27 thuiszitters. Gedurende het schooljaar kwamen er 25 thuiszitters bij en 29 zaken werden opgelost. 3 jongeren werden 18 jaar, 9 jongeren verhuisden naar een andere regio. De daling van het aantal ongeoorloofde thuiszitters is een positieve ontwikkeling. Geoorloofde thuiszitters blijven aandacht vragen van scholen, samenwerkingsverbanden en andere samenwerkingspartners.

Preventie: belangrijk om er vroeg bij te zijn

Een belangrijk deel van het werk van LVS is samen te brengen onder de noemer preventie: het is belangrijk om er vroegtijdig bij zijn. Op die manier kunnen we toenemend schoolverzuim, schooluitval en zwaardere problematiek voorkomen.

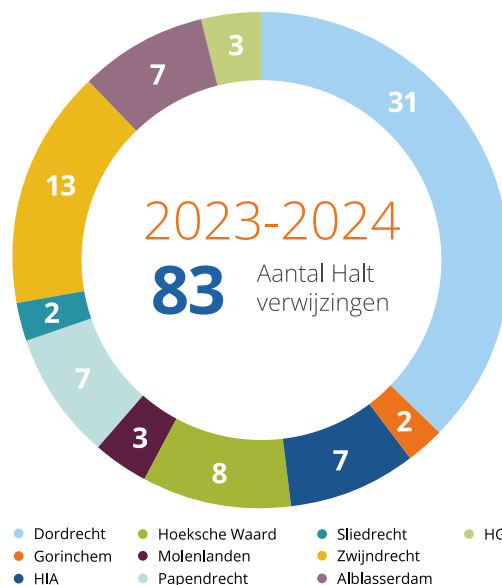
In een preventieve aanpak bundelen we uiteenlopende activiteiten. Van vroegsignalering tot specifiek advies voor brugklassers. Van advisering, voorlichting en vraagbaakfunctie voor leerlingen, ouders, leerkrachten, scholen, gemeenten en partnerorganisaties tot preventieve gesprekken bij dreigend verzuim en verzuimalertheid.

We brengen het belang van preventie in de samenwerking met onze partners voortdurend onder de aandacht. Wel realiseren we ons dat hierin nog nieuwe stappen gezet en betere resultaten behaald kunnen worden. Want preventie is in het belang van iedereen: van leerlingen en gezinnen, maar ook van hulpverlenende organisaties en de maatschappij.

Handhaving

Bij de aanpak van ongeoorloofd schoolverzuim wordt volgens de lijn van de Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS) altijd gezocht naar oplossingen met ouders, leerling, school en andere partners om het verzuim (deels) te stoppen. We kunnen er echter niet altijd onderuit om sancties op te leggen. Bijvoorbeeld in de vorm van een verwijzing naar Halt voor een leer-/werkstraf of het opmaken van een proces-verbaal tegen leerlingen vanaf 12 jaar en hun ouders.

Dat kan uiteindelijk leiden tot een voorwaardelijke of onvoorwaardelijke leer-/taakstraf of begeleiding van de jeugdreclassering tot maximaal twee jaar. Het Openbaar Ministerie en de rechter richten zich hierbij altijd op terugkeer naar school, straffen is namelijk geen doel op zich. Als ouders bijvoorbeeld hun kinderen buiten de schoolvakanties om meenemen op vakantie, is sprake van luxe verzuim. Dat kan een boete opleveren voor de ouders.

Het aantal Halt-verwijzingen in de regio is toegenomen tot 83 (+84%). De leer-werkstraf van Halt is een snelle interventie die strafvervolgning voorkomt en vorm krijgt door samenwerking tussen LVS en Halt. Voor veel jongeren is dit voldoende om het verzuim te stoppen.

2023-2024
↓ **135** processen-verbaal

2022-2023
158 processen-verbaal

Processen-verbaal: Dit jaar zijn voor het eerst de processen-verbaal opgemaakt voor overig verzuim ook meegeteld. Het totaal aan processen-verbaal komt daarmee in 2023-2024 op 135. Voor dit jaarverslag hebben we ook de berekening van het aantal processen-verbaal uit het schooljaar 2022-2023 aangepast. Dus met overig verzuim. Er is een daling zichtbaar van 3%. Ook als we van de oude berekening uitgaan, is er sprake van een afname. Van 122 naar 118.

Het is niet duidelijk wat de daling veroorzaakt. Mogelijk dat de toename van Halt-verwijzingen hiertoe heeft geleid. De Halt-afdoening is dan succesvol gebleken om het verzuim te stoppen. Verder kan een oorzaak zijn dat door inschakeling van de hulpverlening (MAS) de oorzaken van verzuim zijn aangepakt waardoor een strafrechtelijke procedure niet noodzakelijk bleek.

VOORTIJDIG SCHOOLVERLATEN

Doorstroompunt

Elke vier jaar worden samenwerkingsafspraken gemaakt tussen het onderwijs en gemeenten over maatregelen om schooluitval van jongeren, hoofdzakelijk die tussen 18 en 23 jaar, te voorkomen.

Dordrecht is de contactgemeente binnen de doorstroomregio Zuid-Holland Zuid. De gemeente heeft de doorstroomfunctie belegd bij de Dienst Gezondheid & Jeugd/LVS. De contactschool in de regio is het Da Vinci College. Namens LVS zijn doorstroomcoaches actief die we kennen als MatchMakers.

Taken Doorstroompunt

Het Doorstroompunt voert de wettelijke opdracht van gemeenten uit om jongeren die school voortijdig verlaten in beeld te brengen en, indien nodig, begeleiding te bieden.

Hoe helpen we jongeren aan een startkwalificatie?

Als LVS is het bij voortijdig schoolverlaten onze taak om jongeren tot 23 jaar te volgen op hun weg naar een startkwalificatie. Wanneer uitval dreigt, leggen we jongeren een passend aanbod voor om tot een startkwalificatie te komen. We stimuleren jongeren altijd eerst om te starten met een opleiding en ondersteunen hen in deze zoektocht.

Als een opleiding niet mogelijk is, begeleiden onze consulenten in samenwerking met andere partners de jongere naar werk, een combinatie van leren en werken of hulpverlening. Iedere jongere die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat houden we in beeld tot de leeftijd van 23 jaar. In sommige gevallen zelfs tot 27 jaar. We willen weten waar de jongeren zich bevinden, of er hulp nodig is, of ze alsnog een startkwalificatie kunnen behalen en of ze in staat zijn om duurzaam uit te stromen naar de arbeidsmarkt. Wanneer jongeren een andere vorm van ondersteuning nodig hebben, dragen we ze 'warm' over aan een partij die hen passende ondersteuning kan bieden naar werk of zorg.

Hieronder licht doorstroomcoördinator Reimke Willemze de ontwikkelingen op dit gebied toe.

NIEUWE WETGEVING OP KOMST: VAN SCHOOL NAAR DUURZAAM WERK

Kansen vergroten voor jongeren die echt een steuntje nodig hebben

Kansen vergroten voor jongeren met een structurele achterstand op de arbeidsmarkt, ongeacht de stand van economie. Dat is één van de voornaamste doelstellingen die de komende periode wordt voorbereid en vanaf 1 januari 2026 vorm krijgt met verschillende veranderingen. Waarom we daar nu al aandacht aan besteden, licht doorstroomcoördinator LVS Reimke Willemze op deze plek graag toe.

‘We praten hierbij over voortijdig schoolverlaters en jongeren van het **Entree-onderwijs** en MBO-Bol niveau 2’, licht Reimke toe. ‘Verder gaat het over jongeren afkomstig uit het praktijkonderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs. De nieuwe wet wil dat onderwijs, sociale diensten, werkgevers en Doorstroompunten intensief gaan samenwerken om deze jongeren een duurzame plek op de arbeidsmarkt te bieden.’

Wat is daarbij de rol van het Doorstroompunt?

‘Tot vorig jaar hadden we het over RMC: regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten. Jongeren, voortijdig schoolverlaters, vonden die term RMC maar niets. Veel te vaag en afstandelijk. Zij zeiden: wij zijn gestopt met school, maar dat betekent niet dat we niets willen. We willen verder met ons leven. Doorstromen naar een nieuwe opleiding of naar werk. Daar hebben we soms hulp bij nodig, dan is het fijn dat er een Doorstroompunt is waar we kunnen aankloppen. Het Ministerie van OCW heeft daarom met ingang van

2024 de term RMC vervangen door Doorstroompunt.’

Waarom besteden we in 2024 al aandacht aan een wet die pas in 2025 - of later - pas van kracht wordt?

‘Een nieuwe wet voer je niet zomaar in. Zeker niet als bij de uitvoering veel partijen betrokken zijn. Dat vergt voorbereiding. Den Haag heeft bepaald dat de regie op de voorbereiding ligt bij het Doorstroompunt van elke regio. In Zuid-Holland Zuid worden de taken van het Doorstroompunt uitgevoerd door LVS. Vandaar dat we al bijna een heel schooljaar bezig zijn om, samen met onderwijs, sociale diensten en andere betrokkenen, de invoering van de nieuwe wet zo goed mogelijk voor te bereiden.’

Wat gaat er zoal veranderen?

‘Een belangrijke verandering wordt dat MBO-instellingen tot een jaar na diplomering studenten die dat nodig hebben begeleiden naar werk. Als in dat jaar geen baan gevonden wordt, volgt een ‘warme overdracht’ naar de sociale dienst in de woonplaats van de student.

REIMKE WILLEMZE, DOORSTROOMCOÖRDINATOR LVS

Een andere belangrijke verandering is dat de doelgroep van Doorstroompunten wordt uitgebreid van 23 naar 27 jaar. In Zuid-Holland Zuid doen we dat al een aantal jaren in de vorm van een pilot of experiment. We zijn heel blij dat onze praktijk in de toekomst overal de standaard gaat worden.'

Waar ben je het meest trots op?

'Dat er in de regio zo enthousiast en energiek wordt samengewerkt. Onderwijs, sociale diensten, werkgevers en wij als LVS willen echt een succes maken van de nieuwe taken. De jongeren verdienen dat!'

Reimke Willemze
Doorstroomcoördinator LVS

'Jongeren helpen die verder willen met hun leven.'

Voortijdig schoolverlater

Voortijdig schoolverlaters zijn jongeren tussen 12 en 23 jaar die het onderwijs verlaten zonder dat zij een startkwalificatie hebben behaald, dat wil zeggen ten minste een afgeronde HAVO- of VWO-opleiding of een MBO-niveau 2.

Cijfers VSV 2022-2023: 869 (2,41%)

Landelijk: 2,38%

Belangrijkste oorzaken van voortijdig schoolverlaten

Jongeren verlaten school om verschillende redenen te vroeg. Vaak is het een combinatie van oorzaken die bijdragen aan schooluitval.

- verkeerde opleidingskeuze
- gebrek aan stageplek
- schoolklimaat (*kwaliteit van de opleiding, gebrek aan begeleiding door de school, gebrek aan betrokkenheid*)
- multi problematiek
- 'groenpluk' (*jongeren zonder startkwalificatie die uitstromen naar werk*).

Percentage voortijdig schoolverlaten boven het landelijke cijfer

In schooljaar 2022-2023 hebben in de regio 869 jongeren zonder startkwalificatie het onderwijs voortijdig verlaten. Dit aantal is meer dan het jaar ervoor. Het is ook het hoogste aantal in zes jaar. Het percentage in de regio van 2,41% volgt het landelijke patroon. De grootste groep voortijdig schoolverlaters bestaat uit MBO-studenten. In 2022-2023 verlieten 735 MBO-studenten zonder diploma het onderwijs.

De vsv-cijfers

2022-2023
 869 voortijdig schoolverlaters

2020-2021
693 voortijdig schoolverlaters

2021-2022
841 voortijdig schoolverlaters

Voor de vsv-cijfers zijn wij afhankelijk van de datalevering door DUO. De voorlopige cijfers over het schooljaar 2022-2023 worden in maart 2024 gepubliceerd.

Verzuim 18+

Wanneer een jongere staat ingeschreven op een school maar deze niet regelmatig bezoekt, spreken we van ongeoorloofd verzuim. De consultants van LVS werken samen met de scholen om verzuim van studenten tussen de 18 en 23 jaar zonder startkwalificatie zo veel mogelijk te voorkomen. Primair verantwoordelijk voor het tegengaan van verzuim en uitval van studenten is de school.

Wanneer ongeoorloofd verzuim van de student serieuze vormen aanneemt, doet de school een melding van verzuim bij LVS via het digitaal verzuimloket van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). De verzuimgegevens verstrekt DUO vervolgens aan LVS. Als het verzuim gemeld is, neemt LVS contact op met de school en de student.

De consultant van LVS onderzoekt wat de oorzaak is van het verzuim en wat nodig is om de schoolgang weer te hervatten. Als dat niet mogelijk is, kijken we naar wat jongeren nodig hebben om mee te doen in de samenleving. Soms is een gesprek op school met de LVS-consulent voldoende. In andere gevallen is er meer aan de hand. Dan kan LVS een beroep doen op de sociale wijkteams of andere partners om de jongere en/of zijn ouders te ondersteunen. Op deze manier ondersteunen we hen in een zo vroeg mogelijk stadium en voorkomen we langdurig verzuim.

2023-2024
 756 verzuim
leeftijd 18+

Het verzuim 18+ is gedaald van 834 naar 756 (-9%). Oorzaak hiervan is dat de meldprocedure met betrekking tot verzuim 18+ is aangepast aan de wettelijke kaders. Deze houden in dat MBO-instellingen pas bij 28 dagen verzuim moeten melden bij LVS. In het traject daaraan voorafgaand is de MBO-instelling zelf verantwoordelijkheid voor de aanpak van verzuim. Zij moeten zelf inspanningen leveren om de aanwezigheid in de lessen te bevorderen en daarmee verzuim terug te dringen.

2021-2022
815 verzuim
leeftijd 18+
2022-2023
834 verzuim
leeftijd 18+

Dat kan onder andere door met de jongere in gesprek te gaan en te helpen bij het opheffen of aanpakken van eventuele knelpunten. Voorheen golden voor het melden van verzuim dezelfde regels als bij 18-. Dat betekent dat ook vaak licht verzuim bij LVS werd gemeld. Dat kan nu alleen nog als er ook sprake is van verzuim met een zorgwekkende oorzaak en dreigende oorzaak.

Overstap VO naar MBO 2023-2024

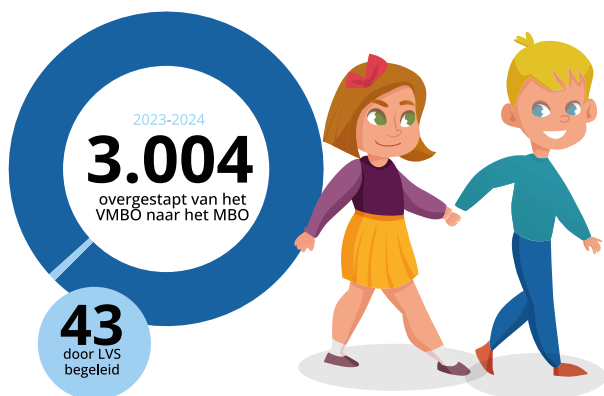
Naast de wettelijke kerntaak om te reageren op verzuimmeldingen geeft LVS samen met het onderwijs aandacht aan de overstap van examendeelnemers van het VMBO naar het MBO. De overstap van het VO naar het MBO is voor veel leerlingen een moment met risico op schooluitval. Door deze intensieve samenwerking in de regio vinden veel leerlingen na hun VMBO-diplomerings de weg naar de juiste vervolgopleiding. Voor leerlingen die niet met reguliere ondersteuning van het onderwijs of op eigen kracht de overstap kunnen maken, wordt in een vroeg stadium de ondersteuning ingeschakeld van een LVS-consulent.

Samen met de VO-school, leerling en hun omgeving onderzoekt de LVS-consulent wat er nodig is om een volgende stap in hun loopbaan te kunnen zetten. Het doel is om alle jongeren te laten doorstromen naar een vervolgopleiding en te begeleiden naar een startkwalificatie. Voor sommige leerlingen is doorstromen naar een vervolgopleiding niet mogelijk.

We zorgen dan voor een goede aansluiting naar werk of dagbesteding waar jongeren zich verder kunnen ontwikkelen.

De basis voor een goed overstapproces is ons gezamenlijke digitale informatiesysteem Intergrid. Dit is een digitaal systeem voor scholen dat de overstap van leerlingen van VO naar MBO ondersteunt. Met behulp van Intergrid wordt relevante informatie over de leerling overgedragen aan de MBO-school van aanmelding en krijgen verantwoordelijken uit het VO een terugkoppeling van de aanmelding. Door middel van Intergrid krijgen VO-scholen, MBO-instellingen en LVS inzicht in het aanmeldproces van elke leerling. Hierdoor hebben we alle leerlingen in beeld en kunnen we direct handelen als er problemen ontstaan tijdens de overstap.

Binnen de regio maken jaarlijks rond de 3000 leerlingen de overstap van het voortgezet onderwijs naar een vervolgopleiding. Hiervan zijn 43 jongeren begeleid door LVS-consulent.

Aanpak MatchMakers

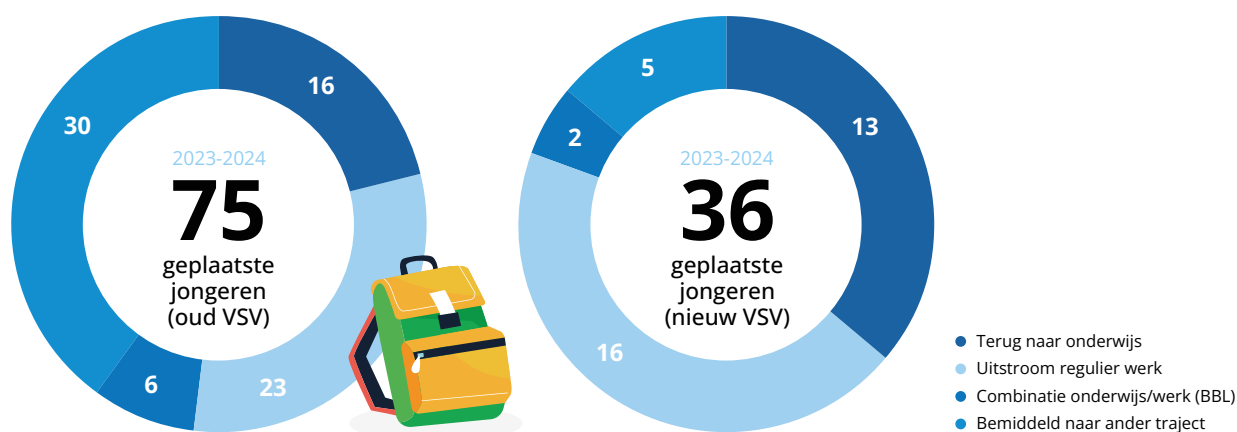
In de 'Aanpak MatchMakers' voert LVS de regie in een samenwerkingsverband van organisaties. Tien MatchMakers zijn afkomstig van LVS, de Sociale Diensten, het jongerenwerk en maatschappelijke ondersteuner MEEVivenz. Zij helpen samen met verschillende partners jongeren van 18 tot 27 jaar die al eerder uitvielen en geen startkwalificatie hebben of die een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt hebben bij het vinden van werk, school, zorg of een combinatie hiervan. MatchMakers gaan op zoek naar jongeren in hun eigen woonomgeving, proberen door huisbezoek met hen in contact te komen en hun vertrouwen te winnen. Samen met de jongeren wordt vervolgens een plan gemaakt om hun doelen op het gebied van werk, leerwerk of school te bereiken. Soms is een steuntje in de rug voldoende. Vaker is de begeleiding intensief en

langdurig. Op welke manier dan ook, de MatchMakers dragen op deze manier samen met de deelnemende jongeren bij aan een gezonde samenleving en voorkoming van zorg- en uitkeringslasten.

MatchMakers zetten zich ook in voor nieuw-VSV-ers

Vanwege de hoge werkdruk van de LVS-consulenten hebben de MatchMakers ook in het schooljaar 2023-2024 een deel van de begeleiding op zich genomen van de jongeren die gedurende het schooljaar uitvielen (de 'nieuw VSV-ers').

Hieronder vertelt Nieka Meijer meer over het werk van de MatchMakers.

In het schooljaar 2023-2024 zien we een daling van het aantal door de MatchMakers geplaatste 'oud-VSV-ers'. Van 130 naar 75 (-42%). Bij het aantal 'nieuw VSV-ers' is het aantal geplaatste jongeren gestegen van 19 naar 36 (+89%). De arbeidsmarkt voor jongeren is erg goed. Dit betekent dat jongeren die open staan voor begeleiding door een MatchMaker, dus jongeren die niet op eigen kracht aan werk komen, over het algemeen een complexe hulpvraag hebben.

Complexer dan bij een meer ontspannen arbeidsmarkt. En partijen die aan de hulpvraag van jongeren kunnen beantwoorden, kennen vaak (lange) wachtlijsten. Tevens hebben de MatchMakers vanwege ziekte en personeelsswisselingen langere tijd met een onderbezetting gezeten. In de loop van het schooljaar is dit weer rechtgetrokken.

‘Sparren en overzicht van kansen dragen bij aan hoop, motivatie en perspectief’

In haar eigen woorden vond Nieka Meijer het gedrag van mensen en mensen helpen naar groei altijd al superinteressant. Toen ze in de zomer van vorig jaar haar studie toegepaste psychologie afrondde, stond coaching van jongeren bovenaan haar lijstje van leuke functies. Inmiddels brengt ze die rol in de praktijk als MatchMaker. Dat betekent: jongeren helpen die met of zonder diploma van school zijn gegaan, geen startkwalificatie en onvoldoende inkomen hebben. Door samen te kijken naar kansen op het gebied van werk, opleiding, inkomen of hulpverlening.

‘Dit werk leek me echt ontzettend leuk en dat is het in de praktijk ook. Ik heb dan ook helemaal geen spijt van deze keuze’, vertelt Nieka. ‘Jongeren komen bij ons als MatchMakers op de radar wanneer zij geen startkwalificatie hebben behaald door voortijdig schoolverlaten, wanneer ze geen schoolinschrijving en onvoldoende inkomen hebben. In die gevallen vragen we schriftelijk of ze geïnteresseerd zijn in mogelijkheden voor ondersteuning. Als een reactie uitblijft, zoek ik ze thuis op.’

Dromen

‘Sommigen van hen blijken een baan te hebben. Sommigen zijn zzp’er of in afwachting van hun vervolgopleiding. Anderen willen er op eigen kracht uitkomen. Met de jongeren die er voor open staan, ga ik praten. Over de invulling van hun dagen, over de vraag hoe ze hun toekomst zien. Maar ook over hun wensen, dromen, ambities, verwachtingen, aandachtspunten en eventuele mentale problemen waarmee we hen kunnen helpen.’

Interesses in beeld

Om jongeren te helpen hun toekomst in beeld te brengen, maken Nieka en haar collega’s onder meer gebruik van een studiemetertest. ‘Dit is een hele effectieve manier om online in een kwartier duidelijk op een rij te zetten waar hun interesses liggen en welke opleidingen daar precies aan gekoppeld zijn’, licht ze toe. ‘In de praktijk komt er regelmatig een bevestiging uit van waar ze zelf al aan dachten. Willen jongeren aan het werk, dan kunnen we een beroep doen op ons netwerk, waar onder meer uitzendbureaus deel van uitmaken. Andere mogelijkheden zijn een leer-werktraject, bijvoorbeeld via De Beroepentuin, waarin ze worden klaargestoomd voor een baan in de elektrotechniek.’

Sparren

‘Wat de inzet van de MatchMakers jongeren oplevert? Door te sparren en de mogelijkheden duidelijk op een rij te zetten, weten we hoop, motivatie en een toekomstperspectief te bieden. Jongeren worden veel positiever, je ziet ze soms echt opleven. Een mooi voorbeeld is een leerlinge die niet kon kiezen tussen werken en leren (BBL) of school met stage (BOL) maar wel graag aan de slag wilde op een zorgboerderij.

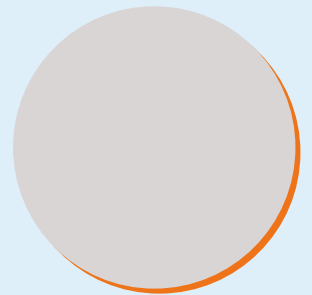
NIEKA MEIJER, MATCHMAKERS

Eerst zetten we haar mogelijkheden op grote vellen duidelijk op een rij, samen met de voor- en nadelen van de BBL- of BOL-variant van onderwijs. We namen contact op met enkele zorgboerderijen en nu gaat het goed met haar, op de weg die we samen hebben uitgestippeld. Die praktische aanpak en het resultaat gaven háar, maar ook mij heel veel energie

en voldoening. Ik hoop samen met mijn collega's en met dezelfde energie in deze mooie functie door te werken en mijn netwerk uit te breiden. Om op die manier nóg meer jongeren te bereiken en een mooi toekomstperspectief te bieden.'

Nieka Meijer
Matchmakers

*'Sommige jongeren zie je echt
opleven.'*

Colofon

Dit is een uitgave van Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten,
onderdeel van de Dienst Gezondheid & Jeugd ZHZ.

Tekst en redactie:

Jan-Willem Koene namens LVS

Marcel Sluijter namens Scherp tekstwerk

Vormgeving:

Impuls Ontwerpt

December 2024

Met speciale dank aan:

Reimke Willemze, Zeynep Kücükgülmez, Marieke den Besten,

Cinnamon Adrianus, Ramon Sital, Edith de Bruin, Nieka Meijer, Daniëlle de Wilt.